

Fórum rovatunkban a Közjavak folyóirat korábbi számaiban megjelent tanulmányokhoz érkezett hozzászólásokat, vitaindítókat, reflexiókat, megjegyzéseket valamint a tudományos élet eseményeit bemutató írásokat közöljük. A rovat a közös gondolkodás alapjainak továbbépítéséhez kíván fórumot biztosítani, továbbá a közjogi kutatások aktuális kérdéseinek megvitatásához, közvetlenül teret adva az aktuális témákkal kapcsolatos hírek megjelenésének, valamint a szakmai vélemények és különböző álláspontok közlésének a különböző jogágak közötti szabad és kötetlen kommunikáció jegyében.

TERMÉSZETI (ISTENI) TÖRVÉNYEKET SÉRT AZ EMBER ALKOTTA JOG? *

Bányai Orsolya¹

A nemzetközi tudományos közösség széles körben elismert tagjai között (pl. Will Steffen; Johan Rockstrom; John Dearing; Anthony Barnosky; Peter Sale; stb.) lényegében konszenzus van abban a tekintetben, hogy az emberi tevékenység olyan mértékben károsította a Föld ökoszisztéma rendszereit, hogy a bolygó hamarosan már nem tudja biztosítani az emberiség számára a biztonságos létezési feltételeket.²

Mindez arra enged következtetni, hogy a környezeti problémák kezelésére alkotott jogszabályok kudarcot vallottak. Ennek egyik oka lehet, hogy a klasszikus természetjogi felfogáshoz hasonlóan az ember alkotta jog nincs összhangban az univerzális természeti törvényekkel, amelyek lényegében isteni törvények. A gondolat nem új: Platón, Arisztotelész, Aquinói Szent Tamás is hasonlóan vélekedett, de még egy olyan korban, ahol a „törvénytörésnek” nem voltak olyan szembetűnő bizonyítékai, mint a napjainkra kibontakozó ökológiai válsághelyzet. Valóban a természeti törvények és az ember alkotta jog (vagy

* DOI 10.21867/KjK/2018.3.5.

¹ Dr. Bányai Orsolya, egyetemi adjunktus, DE ÁJK

² Bányai Orsolya (2018): A környezetpolitika múltja, jelene, jövője – gondolatok egy könyv alapján. *Pro Futuro*, 2018/1., 184-196. old.

másképpen természet és társadalom) kettőssége a kudarc egyik oka? Ha igen, szükség van-e egyáltalán a modern tudományok által elismert természeti törvények (pl. szimmetria elve)³ transzcendens jellegének elismerésére? Ard Loiuise az Oxfordi Egyetem elméleti fizikusa úgy nyilatkozott a National Geographic *The story of God* című dokumentumfilm sorozatának egyik 2017-es epizódjában, hogy „Minél többet tudunk e világról, annál több minden mutat Isten irányába.”⁴ Ha valóban isteni törvényeket sért az ember alkotta jog, és ezzel az egész társadalom fenntarthatatlan pályán mozog, akkor vissza kellene térni az isteni rendhez. Csakhogy erre a társadalmunk globális szinten képtelen. Csupán az egyének, apró közösségek (pl. ökofalvak formájában) lehetnek alkalmasak arra, hogy alkalmazkodjanak és ezzel új utakat mutassanak. De hogyan viszonyul ehhez az útkereséshez a hatályos jog?⁵

Az előbbi csak egy azon izgalmas és vitát indukáló felvetések között, amelyek elhangoztak azon a Kerekasztal-beszélgetésen, amelyet a környezeti fenntarthatóság társadalomtudományi megközelítéseiről rendezett 2018. június 1-jén az MTA DAB Jogi és Közgazdaságtudományi Szakbizottsága az Európai Fenntarthatósági Hét keretében a Debreceni Egyetem Állam és Jogtudományi Karán.

³ Laitos, Jan - Okulski, Juliana (2017): *Why environmental policies fail*. Cambridge, Cambridge University Press.

⁴ National Geographic: *The story of God* (Magyar címe: *Isten nyomában* Morgan Fremannel) Amerikai dokumentumfilm sorozat, 2016. Második évad harmadik epizód: *Proof of God* (Isten bizonyítéka).

⁵ Bányai Orsolya (2017): A jövő reménységei – a valóban fenntartható települések. *Miskolci Jogi Szemle*, 2017/2, 91–104. old.